

ΣΧΟΛΗ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΤΗΣ ΑΓΩΓΗΣ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ**ΤΜΗΜΑ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΤΗΣ ΑΓΩΓΗΣ**

Εξ αποστάσεως μεταπτυχιακό πρόγραμμα στην Ειδική Εκπαίδευση

Διάγραμμα μαθήματος (CIP)

Τίτλος μαθήματος:	Ειδική και Ενιαία Εκπαίδευση			
Κωδικός:	DLSPEN501			
Κατηγορία:	Υποχρεωτικό			
Επίπεδο:	Master (MEd), επίπεδο 7			
Έτος σπουδών:	1 ^ο έτος			
Εξάμηνο:	1 ^ο εξάμηνο			
ECTS	10	Διαλέξεις / εβδομάδα	minimum 5 τηλεδιασκέψεις, minimum 10 διδακτικές ώρες/ 13 διδακτικές εβδομάδες	Εργαστήρια / εβδομάδα -
Όνομα διδάσκοντος/ ουσας	Δρ. Όλγα Λύρα			
Σκοπός και στόχοι μαθήματος:	<p>Το συγκεκριμένο μάθημα στοχεύει: πρώτον, στην εισαγωγή των φοιτητών/τριών στις θεμελιώδεις έννοιες της Ειδικής και Ενιαίας (Συμπεριληπτικής) Εκπαίδευσης· δεύτερον, στη μελέτη του θεωρητικού, ιστορικού και νομοθετικού πλαισίου της Ειδικής και Ενιαίας Εκπαίδευσης στην Κύπρο και στην Ελλάδα, αλλά και διεθνώς και, τρίτον, στην εμβάθυνση επάνω στο εννοιολογικό πλαίσιο, στις αρχές και στις πρακτικές της Ενιαίας Εκπαίδευσης.</p> <p>Περιλαμβάνει ζητήματα όπως: ορολογία σχετικά με την αναπηρία, σύγχρονες εννοιολογικές προσεγγίσεις για την αναπηρία και τον αντίκτυπό τους στις κοινωνικές αντιλήψεις, καθώς και στον σχεδιασμό εκπαιδευτικών πρακτικών· μελέτη εκπαιδευτικών φιλοσοφιών αναφορικά με τα άτομα με αναπηρία, με έμφαση στην Ενταξιακή και την Ενιαία Εκπαίδευση. Επιπλέον, περιλαμβάνει την ιστορική και πολιτική εξέλιξη της Ειδικής και Ενιαίας Εκπαίδευσης σε διεθνές επίπεδο, καθώς και τη συνεισφορά ευρωπαϊκών και άλλων διεθνών συμβάσεων στην προώθηση της ισότιμης συμμετοχής των ατόμων με αναπηρία στην κοινωνία και την εκπαίδευση. Περιλαμβάνει ακόμη την ιστορική εξέλιξη της Ειδικής και Ενιαίας Εκπαίδευσης σε Κύπρο και Ελλάδα, με αναφορά στα σύγχρονα νομοθετικά πλαίσια. Τέλος, μελετάται η διαλεκτική σχέση ανάμεσα στην Ενιαία Εκπαίδευση, την κοινωνική δικαιοσύνη και τις σπουδές για την αναπηρία.</p>			

Επιδιωκόμενα
μαθησιακά
αποτελέσματα:

Με την ολοκλήρωση του μαθήματος, οι φοιτητές αναμένεται να είναι σε θέση να:

Ενότητα 1: Εισαγωγή

- Κατανοούν εξειδικευμένη ορολογία που έχει αναπτυχθεί σχετικά με το επιστημονικό πεδίο της Ειδικής Αγωγής και Εκπαίδευσης.
- Αναλύουν το σκοπό της Ειδικής Αγωγής και Εκπαίδευσης ως εξατομικευμένης, εντατικής και στοχοκατευθυνόμενης διδασκαλίας.
- Αναστοχάζονται και να επεξηγούν την εκπαιδευτική φιλοσοφία της Ενιαίας Εκπαίδευσης και το αίτημα για ίσες ευκαιρίες εκπαίδευσης για όλους τους μαθητές στα σχολεία γενικής εκπαίδευσης.

Ενότητα 2: Ιστορικό και νομοθετικό πλαίσιο Ειδικής και Ενιαίας Εκπαίδευσης στην Ελλάδα

- Κατανοούν την εξέλιξη του επιστημονικού τομέα της Ειδικής Αγωγής και Εκπαίδευσης στην Ελλάδα, σε σχέση με το εκάστοτε ιστορικό και κοινωνικο-πολιτικό πλαίσιο.
- Περιγράφουν τις κύριες διατάξεις των δύο πιο πρόσφατων ελληνικών νομοθετικών πλαισίων σχετικά με την εκπαίδευση μαθητών με αναπηρία ή/και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες στην Ελλάδα (Νόμοι 3699/2008 και 2817/2000), με έμφαση στην ισχύουσα νομοθεσία.
- Συγκρίνουν τη σχέση μεταξύ νομοθεσίας, φιλοσοφίας και πρακτικών της Ενιαίας Εκπαίδευσης, όπως ορίζεται από το νομοθετικό πλαίσιο και περιγράφεται σε σύγχρονες ερευνητικές μελέτες που αφορούν στην ελληνική εκπαιδευτική πραγματικότητα.
- Αναλύουν τις κύριες προκλήσεις της εφαρμογής της Ενιαίας Εκπαίδευσης στην Ελλάδα, όπως περιγράφονται στην τρέχουσα επιστημονική βιβλιογραφία.

Ενότητα 3: Ιστορικό και νομοθετικό πλαίσιο Ειδικής και Ενιαίας Εκπαίδευσης στην Κύπρο

- Κατανοούν την εξέλιξη του επιστημονικού τομέα της Ειδικής Αγωγής και Εκπαίδευσης στην Κυπριακή Δημοκρατία, σε σχέση με το εκάστοτε ιστορικό και κοινωνικο-πολιτικό πλαίσιο.
- Εξηγούν τις βασικές διατάξεις του σύγχρονου κυπριακού νόμου 113 (I)/ 1999 (και τις τροποποιήσεις του νόμου 69 (I) / 2001) σχετικά με την εκπαίδευση μαθητών με αναπηρία ή/ και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες.
- Συγκρίνουν τη σχέση μεταξύ νομοθεσίας, φιλοσοφίας και πρακτικής της Ενιαίας Εκπαίδευσης, όπως ορίζεται από το νομοθετικό πλαίσιο και περιγράφεται σε σύγχρονες ερευνητικές μελέτες που αφορούν στην κυπριακή εκπαιδευτική πραγματικότητα.
- Αναλύουν τις κύριες προκλήσεις της εφαρμογής της Ενιαίας Εκπαίδευσης στην Κύπρο, όπως απεικονίζονται στην τρέχουσα επιστημονική βιβλιογραφία.
- Εξάγουν συμπεράσματα σχετικά με τις πιο σημαντικές πτυχές της

σύγχρονης νομοθεσίας και φιλοσοφίας των δύο χωρών (Κύπρου και Ελλάδας).

Ενότητα 4: Ειδική και Ενιαία εκπαίδευση διεθνώς

- Περιγράφουν συνοπτικά τα διαφορετικά ιστορικά στάδια της αντιμετώπισης των ατόμων με αναπηρία από το 1900 μέχρι και σήμερα.
- Αναγνωρίζουν διεθνείς συμβάσεις που αποτέλεσαν ορόσημα για τα δικαιώματα και, ειδικότερα, για την εκπαίδευση των ατόμων με αναπηρία, όπως η Διεθνής Διακήρυξη της Σαλαμάνκα (UNESCO, 1994) και η Διεθνής Σύμβαση για τα Δικαιώματα των Ατόμων με Αναπηρία (United Nations, 2006).
- Αναλύουν τη συμβολή σύγχρονων διεθνών διακηρύξεων, όπως του *Πλαισίου Δράσης για την Εκπαίδευση 2030* (UNESCO, 2015) και της *Ατζέντας 2030, Στόχοι για την Αειφόρο Ανάπτυξη*, για την προώθηση της ίσης συμμετοχής των ατόμων με αναπηρία στην εκπαίδευση και στην κοινωνία.

Ενότητα 5: Θεωρητικές ερμηνευτικές προσεγγίσεις για την αναπηρία

- Επεξηγούν τη σημασία των διαφορετικών θεωρητικών ερμηνευτικών προσεγγίσεων για την αναπηρία.
- Περιγράφουν τις βασικές αρχές και χαρακτηριστικά του ιατρικού, φιλανθρωπικού και κοινωνικού μοντέλου αναπηρίας.
- Συζητούν το αναδυόμενο θεωρητικό μοντέλο αναπηρίας, υπό το πρίσμα των ανθρωπίνων δικαιωμάτων.
- Αναλύουν τη συμβολή της καθεμίας από τις θεωρητικές προσεγγίσεις στην εκπαίδευση και να τις συσχετίζουν με τις εκπαιδευτικές φιλοσοφικές προσεγγίσεις του διαχωρισμού, της ενταξιακής και της ενιαίας εκπαίδευσης.

Ενότητα 6: Ειδική Αγωγή – Ενταξιακή Εκπαίδευση – Ενιαία Εκπαίδευση: Ορισμοί, εννοιολογικές αποσαφηνίσεις και αρχές

- Αναλύουν τις τέσσερις εκπαιδευτικές φιλοσοφίες που αφορούν τα άτομα με αναπηρία: αποκλεισμός, ειδική εκπαίδευση, ενταξιακή εκπαίδευση, ενιαία (συμπεριληπτική) εκπαίδευση.
- Περιγράφουν το θεωρητικό υπόβαθρο, τις βασικές αρχές και τα ποιοτικά χαρακτηριστικά κάθε εκπαιδευτικής φιλοσοφικής προσέγγισης.
- Συζητούν τις ποιοτικές διαφορές μεταξύ τους και να σκιαγραφούν τις προϋποθέσεις για την εφαρμογή της ενιαίας εκπαίδευσης.
- Γνωρίζουν το ιστορικό και θεωρητικό υπόβαθρο της πρακτικής του διαχωρισμού των μαθητών με αναπηρία.
- Συζητούν τους περιορισμούς και τα προβλήματα της εφαρμογής της ενταξιακής εκπαίδευσης.
- Αναλύουν τα ποιοτικά χαρακτηριστικά της ενιαίας εκπαίδευσης και να περιγράφουν αρχές και πρακτικές των σχολείων που την προωθούν.

	<ul style="list-style-type: none">• Επιχειρηματολογούν σχετικά με τη σκοπιμότητα και τη σημασία της συμπερίληψης μαθητών με και χωρίς αναπηρία στα σχολεία γενικής εκπαίδευσης.• Προσδιορίζουν τους παράγοντες που συμβάλλουν στην επιτυχία/αποτυχία της κουλτούρας της ενιαίας εκπαίδευσης, των πολιτικών και πρακτικών ενιαίας εκπαίδευσης στα σχολεία. <p><i>Ενότητα 7: Ενιαία Εκπαίδευση και κοινωνική δικαιοσύνη</i></p> <ul style="list-style-type: none">• Εξετάζουν το ζήτημα της κοινωνικής δικαιοσύνης στο πλαίσιο της εκπαίδευσης.• Κατανοούν τον όρο κοινωνική δικαιοσύνη και να συζητούν τη σχέση μεταξύ κοινωνικής δικαιοσύνης και ενιαίας εκπαίδευσης.• Συζητούν το ρόλο των εκπαιδευτικών ως φορέων αλλαγής της κοινωνικής δικαιοσύνης και της συμπερίληψης στα σχολεία.• Αναλύουν το ρόλο της εκπαιδευτικής ηγεσίας για την προώθηση της κοινωνικής δικαιοσύνης στο πλαίσιο της ενιαίας εκπαίδευσης. <p><i>Ενότητα 8: Σπουδές για την αναπηρία στην εκπαίδευση (disability studies)</i></p> <ul style="list-style-type: none">• Γνωρίζουν βασικές έννοιες του επιστημονικού πεδίου των σπουδών για την αναπηρία (disability studies), εστιάζοντας – μεταξύ άλλων – στην έννοια της αναπηρίας.• Συζητούν αναφορικά με τον αντίκτυπο των σπουδών για την αναπηρία αναφορικά με την πρόσβαση των ατόμων με αναπηρία στην εκπαίδευση, τα ανθρώπινα δικαιώματα, τη συνεισφορά ατόμων με αναπηρία στο κοινωνικό γίνεσθαι και τη βελτίωση της ποιότητας ζωής τους.• Εξετάζουν τη σχέση μεταξύ των σπουδών περί αναπηρίας και της ενιαίας εκπαίδευσης. <p><i>Ενότητα 9: Σύνοψη - προετοιμασία για την τελική γραπτή εξέταση του μαθήματος</i></p>
Μέθοδοι διδασκαλίας:	<ul style="list-style-type: none">❖ Διαδικτυακές, σύγχρονες διαλέξεις από την διδάσκουσα, οι οποίες περιλαμβάνουν παρουσιάσεις, ομαδικές συζητήσεις και εργασίες στην τάξη με τη χρήση εργαλείων, όπως το zoom break-out rooms.❖ Χρήση διαδραστικών παρουσιάσεων.❖ Διαδικτυακά fora/ διαδραστικές συζητήσεις, βασισμένες σε ερωτήσεις που θέτει η διδάσκουσα σε σχέση με έκαστη διδακτική ενότητα.❖ Διαδικτυακά κουίζ, ως μορφή αυτοαξιολόγησης σχετικά με την κατανόηση του υλικού του μαθήματος.❖ Διαδραστικές δραστηριότητες, όπως ομαδικές συνομιλίες για άτυπες συζητήσεις (group chats) σχετικά με πτυχές του μαθήματος, με στόχο την αύξηση της κοινωνικής αλληλεπίδρασης μεταξύ των φοιτητών.❖ Χρήση της διαδικτυακής πλατφόρμας του μαθήματος (LMS), ως το κύριο εργαλείο διδασκαλίας που προσφέρει πρόσβαση σε όλο το εκπαιδευτικό υλικό και τις δραστηριότητες του μαθήματος.
Προ-απαιτούμενα:	- Συν-απαιτούμενα: -

<p>Περιεχόμενο μαθήματος:</p>	<ul style="list-style-type: none">❖ Ενότητα 1: Εισαγωγή<ul style="list-style-type: none">• Εισαγωγή στο μάθημα: Παρουσίαση του διαγράμματος του μαθήματος• Εννοιολογικές αποσαφηνίσεις❖ Ενότητα 2: Ιστορικό και νομοθετικό πλαίσιο Ειδικής και Ενιαίας Εκπαίδευσης στην Ελλάδα❖ Ενότητα 3: Ιστορικό και νομοθετικό πλαίσιο Ειδικής και Ενιαίας Εκπαίδευσης στην Κύπρο❖ Ενότητα 4: Ειδική και Ενιαία εκπαίδευση στη διεθνή σκηνή❖ Ενότητα 5: Θεωρητικές ερμηνευτικές προσεγγίσεις για την αναπηρία❖ Ενότητα 6: Ειδική Αγωγή – Ενταξιακή Εκπαίδευση – Ενιαία Εκπαίδευση: Ορισμοί, εννοιολογικές διευκρινίσεις και αρχές❖ Ενότητα 7: Ενιαία Εκπαίδευση και κοινωνική δικαιοσύνη❖ Ενότητα 8: Μελέτες περί αναπηρίας στην εκπαίδευση❖ Ενότητα 9: Σύνοψη - προετοιμασία για την τελική εξέταση του μαθήματος
<p>Βιβλιογραφία:</p>	<p><u>Υποχρεωτική:</u></p> <ul style="list-style-type: none">• Ainscow, M. (2020). Promoting inclusion and equity in education: Lessons from international experiences. <i>Nordic Journal of Studies in Educational Policy</i>, 6(1), 7-16.• Messiou, K. (2017). Research in the field of inclusive education: time for a rethink?. <i>International journal of inclusive education</i>, 21(2), 146-159.• Ο Περί Αγωγής και Εκπαίδευσης Παιδιών με Ειδικές Ανάγκες Νόμος. (1999, 28 Ιουλίου). <i>Επίσημη Εφημερίδα της Δημοκρατίας, Παρ. Ι(Ι) Αρ. 3340, Ν. 113(1)/ 1999</i>, 338-350.• Υπουργείο Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων (2008). Εκπαιδευτικός νόμος για την Ειδική Αγωγή και την Εκπαίδευση Ατόμων με Αναπηρία ή με Ειδικές Εκπαιδευτικές Ανάγκες (Υπ' Αριθμ. 3699, ΦΕΚ Α' §§ 199-1-37). Αθήνα: Υπουργείο Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων.• Σημειώσεις μαθήματος: Παρουσιάσεις διδάσκουσας (Δρ. Όλγα Λύρα) <p><u>Συμπληρωματική (αναφορές):</u></p> <p><u>Ελληνική:</u></p> <ul style="list-style-type: none">• Βλάχου, Α., Διδασκάλου, Ε., & Παπανάνου, Ι. (2012). Εννοιολογικές προσεγγίσεις της αναπηρίας και οι επιπτώσεις τους στην εκπαίδευση των ατόμων με αναπηρία. Στους Α. Ζώνιου-Σιδέρη, Ε., Ντεροπούλου-Ντέρου, Α. Βλάχου-Μπαλαφούτη (Επιμ. Έκδ.), <i>Αναπηρία και εκπαιδευτική πολιτική, Κριτική προσέγγιση της ειδικής ενταξιακής εκπαίδευσης</i> (σελ. 65-89). Αθήνα: Πεδίο.• Ζώνιου-Σιδέρη, Α. (2004). Η εξέλιξη της Ειδικής Εκπαίδευσης: Από το Ειδικό στο Γενικό Σχολείο. Στο Α., Ζώνιου-Σιδέρη (επιμ.), <i>Σύγχρονες Ενταξιακές Προσεγγίσεις</i> (Τόμ. Β, σσ. 9-33). Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα (ανατύπωση Πεδίο 2011).• Ζώνιου-Σιδέρη, Α., Ντεροπούλου-Ντέρου, Ε., & Βλάχου-Μπαλαφούτη, Α. (2012). <i>Αναπηρία και εκπαιδευτική πολιτική</i>. Αθήνα: Πεδίο.

- Σούλης, Σ.Γ. (2008). *Ένα Σχολείο για Όλους, από την έρευνα στην πράξη. Παιδαγωγική της Ένταξης*. Τόμος Β'. Αθήνα: Gutenberg.
- Σούλης, Σ. (2013). *Εκπαίδευση και αναπηρία*. Αθήνα: Εθνική Συνομοσπονδία ατόμων με αναπηρία.
- Φτιάκα, Ε. (2007). Κεφάλαιο 3: Από που ερχόμαστε και που πάμε; Κυπριακή πολιτεία και ειδική εκπαίδευση. Στο Ε. Φτιάκα (Επιμ.), *Ειδική και ενιαία εκπαίδευση στην Κύπρο* (σσ. 51-75). Λευκωσία: Ταξιδευτής.

Αγγλική:

- Ainscow, M. (2005). Developing Inclusive Education Systems: What are the levers for change?, *Journal of Educational Change*, 6, 109–124.
- Allan, J. (2008). *Rethinking inclusive education, the philosophers of difference in practice*. The Netherlands: Springer.
- Armstrong, F., Armstrong, D., & Barton, L. (Eds.). (2000). *Inclusive Education –Policy, Contexts and Comparative Perspectives*. London: David Fulton.
- Azorín, C., & Ainscow, M. (2020). Guiding schools on their journey towards inclusion. *International Journal of Inclusive Education*, 24(1), 58-76.
- Barnes, C., Barton, L., & Oliver, M. (Eds.). (2002). *Disability studies today*. Polity.
- Damianidou, E., & Phtiaka, H. (2018). Implementing inclusion in disabling settings: The role of teachers' attitudes and practices. *International Journal of Inclusive Education*, 22(10), 1078-1092.
- Degener, T. (2016). A human rights model of disability. In *Routledge handbook of disability law and human rights* (pp. 47-66). Routledge.
- Florian, L. (2019). On the necessary co-existence of special and inclusive education. *International Journal of Inclusive Education*, 23(7-8), 691-704.
- Jackson, M. A. (2018). Models of disability and human rights: informing the improvement of built environment accessibility for people with disability at neighborhood scale?. *Laws*, 7(1), 10.
- Jones, C., & Symeonidou, S. (2017). The Hare and the Tortoise: a comparative review of the drive towards inclusive education policies in England and Cyprus. *International Journal of Inclusive Education*, 21(7), 775-789.
- Liasidou, A., & Antoniou, A. (2015). Head teachers' leadership for social justice and inclusion. *School leadership & management*, 35(4), 347-364.
- Liasidou, A. (2007). Inclusive education policies and the feasibility of educational change: the case of Cyprus. *International Studies in Sociology of Education*, 17 (4), 329-347.
- Liasidou, A. (2008). Politics of inclusive education policy-making: the case of Cyprus. *International Journal of Inclusive Education*, 12(3), 229-

	<p>241.</p> <ul style="list-style-type: none">• Lawson, A., & Beckett, A. E. (2020). The social and human rights models of disability: towards a complementarity thesis. <i>The International Journal of Human Rights</i>, 1-32.• Mittler, P. (2009). The global context of inclusive education, the role of the United Nations. In D., Mitchell (Ed.), <i>Contextualizing inclusive education, evaluating old and new international perspectives</i> (pp. 22-36). Oxfordshire: Routledge.• Moore, M., & Slee, R. (2019). Disability studies, inclusive education and exclusion. In <i>Routledge handbook of disability studies</i> (pp. 265-280). Routledge.• Pantić, N., & Florian, L. (2015). Developing teachers as agents of inclusion and social justice. <i>Education Inquiry</i>, 6(3), 27311.• Sandoval Gomez, A., & McKee, A. (2020). When special education and disability studies intertwine: Addressing educational inequities through processes and programming. In <i>Frontiers in Education</i> (Vol. 5, p. 202). Frontiers.• United Nations, (2015). <i>Transforming our world: the 2030 Agenda for Sustainable Development</i>. Department of Economic and Social Affairs URL: Ανακτήθηκε από: https://sdgs.un.org/2030agenda• United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization (1994). <i>The Salamanca statement and framework for action on special needs education</i>. World Conference on Special Needs Education: Access and Quality. Paris: UNESCO. Ανακτήθηκε από: http://www.unesco.org/education/pdf/SALAMA_E.PDF• United Nations General Assembly (2006). <i>Convention on the Rights of Persons with Disabilities</i>. New York: United Nations.• World Health Organization (2002). <i>Towards a Common Language for Functioning, Disability and Health: ICF, The International Classification of Functioning, Disability and Health</i>. Geneva: WHO. Ανακτήθηκε από: http://www.who.int/classifications/icf/training/icfbeginnersguide.pdf
Τρόποι και κριτήρια αξιολόγησης:	<p>Ποσοστά αξιολόγησης:</p> <p>Στο πλαίσιο του μαθήματος γίνεται συνεχής αξιολόγηση, η οποία βασίζεται στα ακόλουθα κριτήρια:</p> <ol style="list-style-type: none">1) Συμμετοχή σε δυναμικές διαδραστικές δραστηριότητες του μαθήματος, η οποία αντιστοιχεί στο 15% του συνολικού βαθμού.2) Εργασίες:<ol style="list-style-type: none">i. Ατομική θεωρητική εργασία (έκτασης περίπου 1.000 λέξεων), η οποία αντιστοιχεί στο 15% του συνολικού βαθμού.ii. Γραπτή εργασία που βασίζεται σε ατομική μελέτη (έκτασης περίπου 3.000 λέξεων), η οποία αντιστοιχεί στο 20% του συνολικού βαθμού.

	3) Τελική γραπτή εξέταση μαθήματος, η οποία αντιστοιχεί στο 50% του συνολικού βαθμού.
Γλώσσα διδασκαλίας:	Ελληνική